

MIT TEHET A PEDAGÓGUS?

- ◆ **Tájékozódjon a témában!**
www.drogfokuszpont.hu - Itt többek között a hatékony, ajánlott prevenció programokról is hiteles információkat szerezhet.
- ◆ **Legyen nyitott!**
Ne ítélkezzen, mert ellenállást válthat ki! Törekedjen rá, hogy diákja érezze a segítő szándékot, ne a felelősségre vonás legyen a célja! Fejezze ki, hogy a bajba jutott diákját elfogadja akkor is, ha viselkedésével nem ért egyet!
- ◆ **Ajánlja fel a segítségét!**
Tudatosítsa tanulóiban, hogy fordulhatnak Önhöz, vagy az iskolában dolgozó segítőhöz (pl. iskolai szociális munkás, ifjúsági konzultáns), ha úgy érzik, hogy ők, vagy valamelyik iskolatársuk bajban van. Hívja fel rá a figyelmet: a segítségkérés nem azonos valaki beárulásával!
- ◆ **Őrizze meg a bizalmat!**
Ha bizalmas információk jutnak a tudomására, csak olyan személynek adja tovább, aki a gyermek érdekében segítséget tud nyújtani!
- ◆ **Ha szükséges, vonjon be szakembereket, kérjen segítséget!**
Nem kell egyedül megoldania a problémát! Ne döntsön egyedül! Ha van az iskolában pszichológus vagy iskolai szociális munkás, vegye fel vele a kapcsolatot, vagy keressen fel külső szakembert! Találja meg a megfelelő segítséget, konzultáljon szakemberrel! Amellett, hogy a diák segítséget kap, továbbra is kísérelje figyelemmel a fejlődését!

◆ Ha szükséges, vonja be a szülőt!

A szülőt partnernek kell tekinteni a gyermekével kapcsolatos probléma kezelésében. Motiválja a tanítványát, hogy vállalja fel a szülei előtt a problémát! Hagyjon elég időt, hogy a diák megértse, hogy ez miért fontos! Ha lehetséges, az érintett tanuló vegyen részt a szülővel való beszélgetésben. Vegye figyelembe: ha ritkán is, de lehetnek olyan szituációk, amikor a szülővel való együttműködés egy hosszabb folyamat eredményeként jön majd létre!

◆ Ismerje fel a figyelmeztető jeleket, és reagáljon rájuk megfelelően!

Ismerje fel a droghasználatra utaló jeleket, de ne feledje: a megoldás nem a tettenérésben, a drogozás bizonyításában rejlik! (Ez sok esetben egyébként kifejezetten körülményes, drága eljárás, mivel a gyors tesztek korlátozottan hatásosak, egyes szerek hamar kimutathatatlaná válnak, stb.) A problémás szerhasználatra inkább úgy tekintsen, mint egy tünetre, ami a háttérben lévő problémák miatt alakult ki. Ismerje meg a hátteret, kösse össze a tanulót a megfelelő segítséggel!

FONTOS TUDNIVALÓK

- ✦ **Van-e feljelentési kötelezettsége az iskolának?**
Bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést, a Büntető Törvénykönyv azonban csak súlyos, például államellenes bűncselekmények (pl. emberrablás, terrorcselekmény) esetében ír elő feljelentési kötelezettséget. Más bűncselekmények esetében az állampolgároknak nincs feljelentési kötelezettsége. Csak a hatóságok és a hivatalos személyek kötelesek feljelentést tenni, ha bármilyen bűncselekmény elkövetéséről tudomást szereznek. **Az iskolának, az iskolapolgároknak (pedagógusnak, szülőnek, diákoknak) azonban nincs általános feljelentési kötelezettsége.** Fontos tudni, hogy ha valaki nem tesz feljelentést, az nem minősül bűnpártolásnak. Mindemellert, ha valaki mást hamisan bűncselekmény elkövetésével vádol, úgy ő maga követ el bűncselekményt.
- ✦ **Tegyen-e feljelentést az iskola?**
A döntést nagyon körültekintően kell meghozni: a legfontosabb szempont mindig a gyermek mindenképp álló érdeke. Azt kell mérlegelni, hogy melyik az az eset, amikor a problémát még lehet pedagógiai eszközökkel kezelni, és melyik az az ügy, ami súlyosságánál fogva már meghaladja az iskola kompetenciáját (pl. szervezett drogterjesztő hálózat megjelenése az iskolában).
- ✦ **Mi történik, ha az iskola mégis feljelentést tesz?**
Ha az iskola úgy dönt, hogy bejelentést vagy feljelentést tesz a rendőrségen, ennek következményeként eljárás indul az érintett tanuló ellen. A rendőrség nyomozást indít, mely során a bizonyítékokat az iskola tanulói körében is gyűjtheti. Így előfordulhat, hogy tanúként hallgatják ki a diákokat, szülőket, tanárokat. Fiatalkorúak esetén a tanúként való kihallgatás-

ról is értesíteni kell a szülőt, illetve a pedagógus is jelen lehet, ha ehhez a nyomozóhatóság hozzájárul. Nem elhanyagolható körülmény, hogy a serdülőt a büntetőeljárás megviselheti, akár traumatizálhatja is, mely negatív hatással lehet a további fejlődésére. Fontos arra is felkészülni, hogy egy iskolai bejelentés nyomán indult büntetőeljárás után előfordulhat, hogy az iskola diákjai tanáraikkal és egymással is bizalmatlanabbak lesznek, és nem beszélnek őszintén a kábítószerrel kapcsolatos gondjaikról.

✦ Titoktartási kötelezettség

A pedagógust titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel, a tanulóval és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, amelyről a gyermekkel, tanulóval, szülővel való kapcsolattartás során szerzett tudomást. A pedagógus a bizalmasan közölt információkat csak a gyermek érdekét szem előtt tartva adhatja tovább, csakis olyan személyeknek, akik ezek birtokában várhatóan eredményesebben tudnak majd cselekedni, szintén a gyermek érdekében. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről előírja a pedagógusok titoktartási, illetve jelzési kötelezettségét.

✦ Jelzési kötelezettség

A pedagógus, a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott a nevelési-oktatási intézmény vezetője útján köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha megítélése szerint a gyermek, a kiskorú tanuló más vagy saját magatartása miatt súlyos veszélyhelyzetbe kerülhet, vagy került. Ebben a helyzetben az adattovábbításhoz az érintett, valamint az adattal kapcsolatosan egyébként rendelkezésre jogosult beleegyezése nem szükséges.

INFORMÁCIÓS KIADVÁNY PEDAGÓGUSOKNAK, ISKOLAI SZOCIÁLIS MUNKÁSOKNAK AZ ISKOLAI DROGPROBLÉMA KEZELÉSÉHEZ

A drogprobléma hatékony kezelésében az egyik legfontosabb tényező, hogy időben észleljük, szembenézzünk a tényekkel, elemezzük a helyzetet. Ehhez nyújt segítséget a pedagógusoknak, iskolai segítő szakembereknek készült jelen ismertetőnk.

MI A DROG?

Minden olyan kémiai szer, mely a központi idegrendszer működését befolyásolja, hangulati, gondolkodásbeli változásokat okoz, és tudatmódosító hatása van.

MI A KÁBITÓSZER?

Jogi fogalom, nem a hatásra utal. Az illegális, ún. kábítószer tiltólistára felkerült drogokat nevezzük kábítószernek.

DROGOS ÉLETÚT

A problémás droghasználat létrejötté háttérben számos ok állhat: individuális (egyéni), mikrokörnyezeti (család, kortársak) és makrotársadalmi (társadalmi változások, folyamatok) tényezők. A drogos életpálya ezen különféle kockázati tényezők együttes, összetett hatásaként alakul ki, illetve változik. A folyamat könnyebb áttekinthetősége érdekében érdemes szakaszokra bontani, annak ellenére, hogy a valóságban sokkal összetettebb, nem egyszerű lineáris jelenségről van szó.

KIPRÓBÁLÁS

A droghasználat (ide értve a legális szereket, pl. alkoholt is) a kipróbálással kezdődik. Gyakran előfordul, hogy a serdülők akár kíváncsiságból, vagy a kortársak hatására kipróbálnak szereket. A kipróbálás nem feltétlenül vezet függőséghez (pl. nem válik mindenki alkoholistává, aki kipróbálja az alkoholt). Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a kísérletezés időszakában fennáll a túladagolás kockázata.

SZOCIÁLIS, REKREÁCIÓS HASZNÁLAT

Ritkán, ünnepi alkalmakon, illetve társaságban, mértékletesen történő fogyasztás. A használó célja, hogy jól érezze magát, kikapcsolódjon; ilyenkor még a kellemes élmények vannak túlsúlyban. Bár a kémiai szerek képesek függőséget okozni, a droghasználat

önmagában még nem függőség. Nem minden droghasználóból lesz függő. Fontos tudni, hogy az illegális szereknél is előfordulhat alkalmi, szociális használat, ez nem függ az adott szer jogi megítélésétől. Hozzá kell azonban tenni, hogy az éveken át tartó kismértékű szerhasználatnak is lehetnek káros élettani hatásai.

FÜGGŐSÉG

Az ismétlődő szerfogyasztás függőséghez vezethet, ami az életvitel átalakulását hozza magával. A probléma előrehaladtával a droghasználat egyre több idő és pénz ráfordításával, valamint a szociális kapcsolatok széthullásával jár. Lelki és akár fizikai elvonási tünetek jelentkezhetnek, a szerhasználat mérséklésére vagy abbahagyására tett kísérletek sorra kudarcot vallanak. A függőkre jellemző, hogy kezdetben még nincs semmiféle probléma belátásuk, később pedig a jelentkező nehézségek és negatív tapasztalatok ellenére is tovább használják a szert.

HOGYAN ISMERJE FEL A PROBLÉMÁT?

- A felismerést nehezítheti, hogy a serdülőkör sajátosságait sokszor nehéz megkülönböztetni a problémára utaló jelektől. Az életkorból adódóan nehéz meghúzni a még normális és a problémás viselkedés közti határvonalat.
- Tartsuk szem előtt azt a fontos alapelvet is, hogy egy tünet nem elegendő ahhoz, hogy valódi problémát feltételezzünk. Több figyelmeztető jel egyidejű felbukkanása esetén is szükséges további információkat gyűjtenünk.
- Fontos tudni, hogy a figyelmeztető jelek háttérben sokféle ok állhat, ezért nem állítható, hogy egyes tünetek egyértelműen bizonyítják a problémás droghasználatot. De ha a következő tünetek közül egyidejűleg többet is tapasztal, jusson eszébe, hogy akár erről is szó lehet.

- A gyanúnk akár beigazolódik, akár nem, sosem szabad valakit a „kábitószeres”, „drogos” címkével megbélyegezni! Ne felejtjük el, hogy a diákunk valószínűleg segítségre szorul.

FIGYELMEZTETŐ JELEK LEHETNEK, HA A DIÁK...

- viselkedésében, érzelmi állapotában gyökeres változás áll be (pl. hirtelen csökken az igyekezete, motivációja, érdektelenné vagy szokatlanul ingerlékenyvé válik)
- gyakran van rossz hangulata, kedvetlen, levert
- kevésbé törődik azokkal a dolgokkal, amik korábban fontosak voltak számára (pl. sport, hobbi, kapcsolatok), érdeklődési köre, baráti köre megváltozik
- iskolai teljesítménye hirtelen hanyatlik, szokatlanul gyenge teljesítményt nyújt
- fáradt, kimerült, nehezen koncentrálni, gyakran elalszik órán
- rendszeresen nem tesz eleget a kötelezettségeinek (pl. iskolalátogatás, gyakran elkésik, kimarad)

MIT TEHET AZ ISKOLA?

▶ Tudatosítsa, hogy a droghasználat elterjedt jelenség!

Felmérések szerint a magyar középiskolások kétharmada ivott már alkoholt életében, az életkor előrehaladtával akár tízből kilenc diákra is igaz lehet ez az állítás. A középiskolások 20,1%-a pedig kipróbált már valamilyen tiltott (illegális) kábítószerrel. Úgy tűnik, hogy a szerhasználat a modern társadalom része. Vélhetően ez korábban is így volt, hiszen hazai néprajzi forrásokból ismert, hogy a serdülőkori beavatási rítusokhoz hozzátartozott az alkoholfogyasztás.

▶ Készüljön fel: bármikor tudomására juthat, hogy egy tanulója érintett!

Alakítsanak ki eljárásrendet, hogy már a probléma észlelését megelőzően legyen az iskolának saját cselekvési terve! Minden eshetőségre készüljenek fel! Határozzák meg, milyen esetben ki, mit, miért fog tenni! Az eljárásrend kialakításához lehetőség szerint vegyék igénybe addiktológiai szakember segítségét!

▶ Gondoskodjanak arról, hogy az érvényben lévő eljárásrendet az egész iskolaközösség megismerje!

A diákok, diákönkormányzat, tantestület és a szülők is kapjanak tájékoztatást az iskolai drogstratégiáról.

▶ Alkalmazzák a fokozatosság elvét!

A beavatkozás legyen egyensúlyban a probléma nagyságával! (Pl. súlyosabb szankciókat csak ismétlődő vétségek esetén alkalmazzanak - lásd: köznevelési törvény.)

▶ Alakítsanak ki közös szemléletet!

A tantestület tagjainak véleménye eltérő lehet a témával kapcsolatban. Megbeszélések, értekezletek útján érvélik el, hogy egységes álláspontot képviseljenek!

▶ Legyenek tisztában a jogi vonatkozásokkal!

Lásd később, a jogszabályi hivatkozásoknál.

▶ Szervezzenek drogprevenációs foglalkozásokat szakemberek bevonásával!

Célszerű olyan szakembereket, szervezeteket megkeresni, akik kellő szaktudással és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen.

HA DROGOKKAL, FÜGGŐSÉGGEL KAPCSOLATOS TOVÁBBI KÉRDÉSEI VANNAK, VEGYE FEL A KAPCSOLATOT A LEGKÖZELEBBI ADDIKTOLÓGIAI INTÉZMÉNNYEL, DROGAMBULANCIÁVAL!

Jogszabályi hivatkozások

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 42. § (1) (2) (3)
1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 171. § (1) (2)
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 263. § (1) 191. § 317. §

Kábítószerre vonatkozó rendelkezések:

2012. évi C. Törvény
BTK. 176-184. §

(A jogszabályok 2017. II. 15-én hatályos állapota alapján.)

Felhasznált kiadványok:

A szülők és a pedagógusok felelőssége, lehetőségei a drogprevenációban. Katolikus Karitásztól RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat
Drogjog pedagógusoknak. 2000, TASZ
Tájékoztató pedagógusoknak, szülőknek. 2007, Drogrporter Tisztázó - objektív droginformációs lap. 2011, INDIT Közalapítvány
Rácz József (szerk.): Leszakadók, L'Harmattan, Budapest, 2007

Jelen kiadvány az INDIT Közalapítvány KAB-FF-16-A- 25673-as azonosító számú, „Kezelés-ellátásba kerülést elősegítő kiegészítő programok megvalósítása Pécssett” című projektjének keretén belül jött létre.

A program az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság közreműködésével valósult meg.